

PRECEDENSTEREMTŐ TISZTASÁG

Waldorf iskola Pilisszentlászlón

Mindig érdemes végighallgatni egy épület létrejöttéhez kapcsolódó történeteket. Egyes épületek teljes megértéséhez nélkülözhetetlen ezek ismerete. A pilisszentlászlói új Waldorf iskola, amely bővítése a már meglévő intézmény régi egységeinek, pont ilyen. Egyszerűsége, sématiszúsága talán megkérdőjelezi jelentőségét, de az épület története valójában egy közösség történetének többlétét hordozza.

E közösséget a szülők alkotják, akik ugyan nagy nehézségek árán, de „Hello Wood fesztivál hangulatban”

elegendő mozgásteret biztosít négyosztálynyi gyermek játékhöz, de csak rossz idő esetén, mert egyébként az „ablakon” keresztül közlekednek az osztályteremből közvetlenül a szabadba.

Csak a helyszínen fogható fel a négy tanterem léptéke. Funkcióhoz viszonyítva szokatlan a belmagasság. A tervező elmondása szerint a jelenlegi helyzet átmeneti állapot, és ezek a terek a majdan megvalósuló iskola-komplexum műhelyei lesznek, ezért a formák akár „gyár” asszociációt is kiválthatnak szándéka szerint. Ha

létrehozták az épületet a semmiből. Maguk kezdeményezték, szervezték, valósították meg az építkezést, és jelenleg is sok energiát áldoznak a fenntartására. Szerencse az egyébként megannyi megpróbáltatás között, hogy az építőközösség tagjai között volt egy építész, Valkai Csaba és egy kivitelező, Kelemen Gábor, nem vitatva el ezzel a kiemeléssel a közösség többi tagjának érdemeit, akik szabadidejüket vagy akár kétkezi munkájukat áldozták fel a cél érdekében.

Az iskoláról már többféle aspektusból készült alapos írás. Vekerdy Tamás az építés történetének meséjét foglalta össze.¹ Szabó Levente kibővítette a mesét kellően alapos építészeti elemzéssel.² Elhangzottak aztán sokkal kritikusabb vélemények is. Vajon lehet-e egy épületet helyesen megítélni úgy, hogy nem látta az ember a valóságban? Hibákat generál a helyismeret hiánya. Elmarad az épület által kiváltott élmény közvetítése is.

A korábban publikált fotók – az építész számára ilyen tisztán, üresen oly kedves belső terekről – félrevezetőek. A zibongó valójában zsong és nem kong. Személyes tárgyak színes kupacai tagolják a teret a tervezett polcos tárolók hiányában. Nem keskeny, nem folyosó jellegű,

így lesz, jó lesz, ám úgy tűnik, tanteremnek is tökéletesen megfelelnek. Tágasan kellemesek, kellően világosak. Habár az északi nyitás miatt nem kapnak közvetlen napot, a nagyméretű üvegfelületek elegendő fényt biztosítanak. Feltűnő a szoros kapcsolat a belső és a külső környezet között. A terem atmoszféráját erősen meghatározza a táj látványa, amely végtelen, miképp az „iskolaudvar” is, amelyet nem határol el kerítés a falutól. Számtalan nyom utal arra, hogy a tanórák a falakat átélve természetben folytatódhatnak, kemence az udvaron, gyepes színpad a dombon...

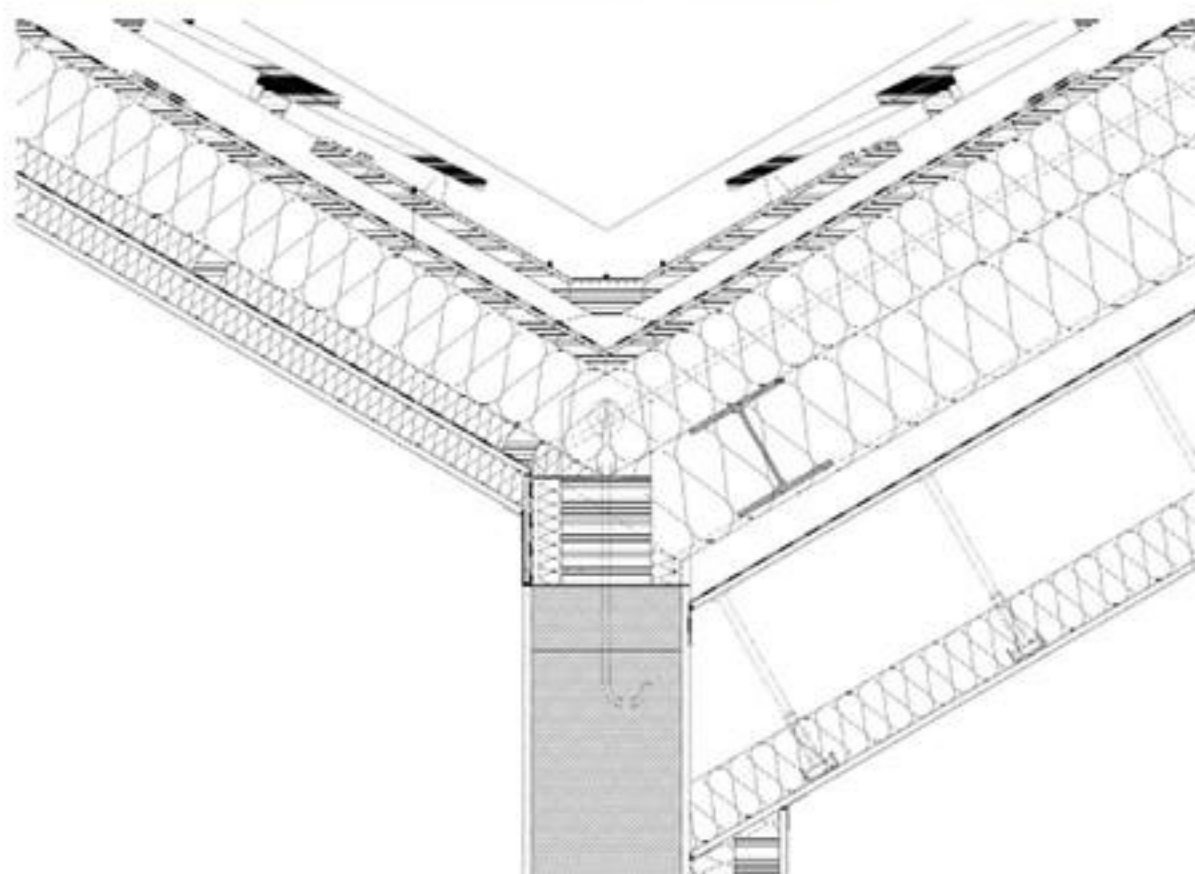
Az Euritmia terem az iskola lelke. Szélessége és magassága is kiemeli az épület tömegéből. Karzata van, amely majd kiegészül nézőtérré a tervezett kihúzható tribünnel. Ugyancsak Valkai Csaba munkája a belsőépítészeti. A tanteremekben persze szűkebb mozgásteret kapott, a Waldorf iskolákban ezek a nevelők, gyermekek és szülők sajátos és mindig egyedi közösségének perszónális terei, amelyet igény szerint alakítanak ki, festenek, dekorálnak.

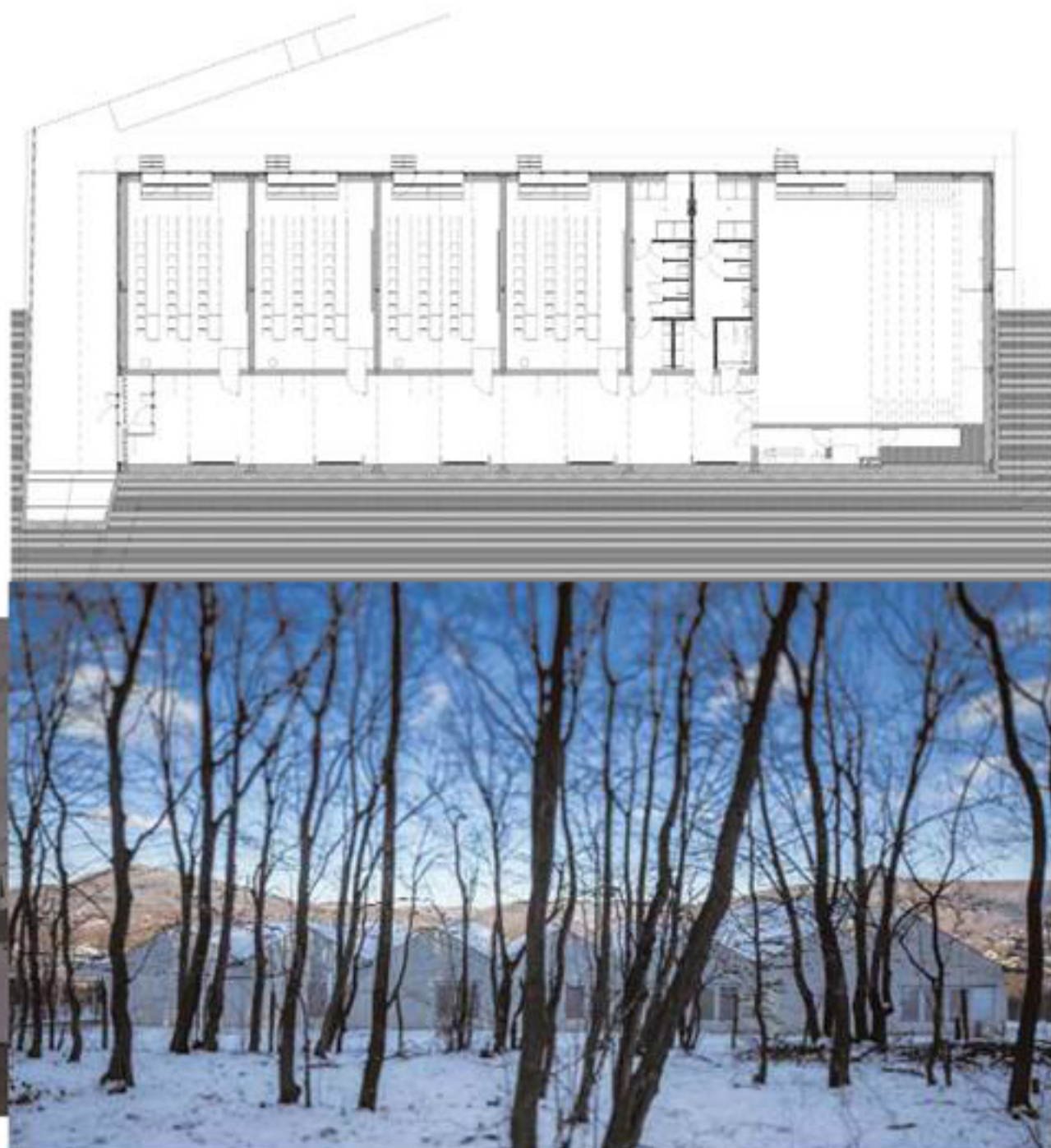
A külső forma képlete egy egyszerű és jó megoldás arra az építészeti problémára, miképp lehet egy helyi lép-

Építész:
Valkai Csaba

téket tekintve nagyméretű tömböt humanizálni, hogy ne hasson idegennek a falusi kontextusban. Szűkíti a formálás lehetőségeit a helyi szabályozás kötelező magastetős előírása. Korábbi elképzelés szerint az épületery-ségek egymás mellé sorolódtak volna konténerekből. Ez a tagoltság tért vissza a hat részre darabolt tömbben. A tetőgerincek homlokzatra merőleges elforgatása által létrejött alapforma ismétlése létrehoz egy olyan sormintát, amely egy nagyobb elemmel kezdődik (euritmia terem), és öt azonos, kisebb méretű egységgel folytatódik (mos-dók, tantermek). A funkciósema vizuális megjelenése a külső formában hangsúlyozza azt a szellemiséget, amelyben minden egység – osztály – külön-külön egyé-niség, ezek egyenrangú egymás mellé rendelése hozza létre az iskola közösségét. Mint egy félbehagyott dallam, úgy szakad meg a sorminta a bejáratnál. Egy kissé vas-

- 1 *Mit ének a dögök?* Octagon, 2013/1., Vertigo Publishing Kft., Budapest
- 2 *Pragmatikus regionalizmus. Régi-Új Magyar Építőművészet*, 2013/4., Magyar Építőművészek Szövetsége, Budapest

tagra sikerült lapos előtető jelzi, hogy nem is akar hasonló elemekkel folytatódni tovább. Mint megtudtam, elmaradt a kivitelezés során a bejárat előtti tér túloldala a vasbeton fal, amely vizuálisan lezárta volna a sort.

Végezetül hadd szálljak be az épületet érintő legvitásabb kérdésbe, amely a forma és az antropozófia kapcsolatát érinti. „Az épület Waldorfot lélegzik!” – írja Vekerdy, és én készséggel elfogadom az egyik legjelentősebb hazai szakembernek, ám ugyanitt olvasom azt is: „Nagyon nem Waldorf!”. Utóbbi megállapítás az épület tiszta egyszerűségének és a Waldorf iskolák általában organikus formanyelvének különbségéről szól. Analógiát keresve úgy tűnhet, hogy Waldorf iskolát tervezni kimerül pusztán ideális formák keresésében, amelyhez szigorú alapot biztosítanak az előképek. Elsősorban az antropozófia központjára, a Goetheanumra gondolok, amely az intézmény pedagógiai elveit megfogalmazó Rudolf Steiner munkája. Látszólag „kőbe véste” az utó-

kor számára, milyenek kell a Waldorf pedagógia számára alkalmas épületeknek lennie. A valóságban azonban kiderül, hogy ebben az egyszerű épületben is működik az emberközpontú nevelés. A termekben szimplán csak jól érzi magát a gyermek, mert nyitott a tér, tiszták, nyugodtak a formák, és a természet egy karnyújtásnyira van. Termékeny közösségi szellem gondoskodik felette szívvel- lélekkel. Tekinthejtük kísérletnek, amely bevált, akár precedensértékű lehet. Különös fricska, hogy a természeti formák utánzása, amely az organikus építészeti sajátossága, ebben az egyszerű épületben is fellelhető. A gyermeki fantázia képes annyira absztraktnan gondolkodni, hogy a „házikó” motívum sorolásával létrejött, „fejfel” ellátott, hullámzó formát lényyszerű alakként kukacnak, sárkánynak azonosította.

Fortvingler Éva

Építész: Valkai Csaba (Valkai és Fia Kft.)
Munkatársak: Valkai Csaba, Ükös Tamás, Kattner Kriszta
Statika: Dr. Hortobágyi Zsolt
Épületgépészet: Oltvai András
Elektromos: Rudolf János
Közművek: Poroszlai József
Tűzvédelem: Kerényi Áron
Beruházó: Lang András (Kékvölgy Zrt.)
Műszaki ellenőr: Dékány Imre
Generálkivitelező: Kelemen Gábor, Máté Csaba (Archikel Kft.)
Fotó: Batár Zsolt